

V2001-56 01.06.2001

Vedtak om omgjøring av vedtak V2001-16 - dispensasjon fra konkurranseloven § 3-2 - Steinar Skaansar & Sønn AS og Oddmund Fjeld AS

Sammendrag:

Konkurransetilsynets vedtak V2001-16 ble påklaget for så vidt gjelder betingelsene for at partene får lov til å samarbeide om anbud. Klagen ble tatt til følge, og det skal tas hensyn til partenes ledige kapasitet på oppdragstidspunktet når det vurderes om oppdraget er for stort til at den enkelte bedrift kan påta seg det alene. Vedtaket trer i kraft straks og gjelder frem til 1. mars 2006.

Konkurransetilsynet viser til Steinar Skaansar & Sønn AS' og Oddmund Fjeld AS' brev av 27. mars 2001, hvor tilsynets vedtak av 27. februar 2001 V2001-16 påklages. Det vises også til Deres telefaks av 18. mai 2001 vedrørende presisering av klagen. Vedtaket er påklaget innen tre uker fra det tidspunkt klagerne mottok underretning om vedtaket. Klagen er således rettidig.

Konkurransetilsynet finner klagen begrunnet og har i medhold av forvaltningsloven § 33 annet ledd annet punktum endret vedtak V2001-16. Begrunnelsen for endringen er å presisere overfor partene at det også skal tas hensyn til entreprenørens ledige kapasitet når det vurderes om et oppdrag er for stort til at den enkelte bedrift kan påta seg det alene. Tilsynet ser at det ikke er anbudets størrelsesorden som alene bestemmer hvorvidt bedriften kan påta seg oppdraget. Hvorvidt entreprenørene har tatt på seg andre oppdrag samtidig vil være av betydning. Entreprenørens mulighet til å påta seg oppdrag avhenger med andre ord av hvor stor ledig kapasitet bedriften har i det aktuelle tidsrom.

Ny vedtakstekst er som følger:

Dispensasjon fra konkurranseloven § 3-2 - Steinar Skaansar & Sønn AS og Oddmund Fjeld AS

Konkurransetilsynet viser til Deres brev av 9. mai 2000 og senere telefonsamtaler, der De på vegne av Steinar Skaansar & Sønn AS og Oddmund Fjeld AS ber om forlenget dispensasjon fra konkurranseloven (krnl.) § 3-2. Søknaden gjelder et generelt samarbeid om anbud som er for store til at den enkelte bedrift kan påta seg oppdraget alene. Det vises i den forbindelse til tidligere dispensasjon fra krnl. § 3-2 gitt i vedtak av 23. november 1993 som utløp 1. januar 1999. Videre vises det til øvrig korrespondanse i sakens anledning. Tilsynet beklager den lange saksbehandlingstiden.

Steinar Skaansar & Sønn AS og Oddmund Fjeld AS

Steinar Skaansar & Sønn AS og Oddmund Fjeld AS er to konkurrerende maskinentreprenører i Lom kommune. Bedriftene deltar i anbudskonkurranser om entreprisekontrakter som avholdes av private oppdragsgivere, samt stat og kommune. Bedriftene opererer i Gudbrandsdalen og har samarbeidet om store anbud i dette området i ca. 30 år. Se sak 93/897.

Forholdet til konkurranseloven

Konkurranseloven § 3-2 første ledd setter forbud mot at to eller flere ervervsdrivende for salg av varer eller tjenester ved avtale, samordnet praksis eller på annen måte som er egnet til å påvirke konkurransen, fastsetter eller søker å påvirke priser, mengdeberegninger eller andre vilkår ved anbud, fordeling av anbud eller at noen ervervsdrivende skal avstå fra å inngi anbud.

I Ot. prp nr. 41 (1992-93) side 107 fremholdes det at "En forutsetning for at det skal foreligge anbud, er at anbudsinnbyderen har rettet en oppfordring eller kommet med en innbydelse til ervervsdrivende om å inngi anbud på en bestemt oppgave. Pristilbud som kommer mer uoppfordret, faller således utenfor § 3-2."

Steinar Skaansar & Sønn AS og Oddmund Fjeld AS er to konkurrerende maskinentreprenører. De inngår avtaler om å inngi felles anbud på store entreprisekontrakter, slik at pris og alle andre forretningsvilkår samordnes mellom dem. Steinar Skaansar & Sønn AS opplyser at tilbud gis etter innbydelse fra oppdragsgiver og at betegnelsen anbud blir benyttet. Samarbeidet er egnet til å påvirke konkurransen da det vil eliminere hver av de to entreprenørenes muligheter til å konkurrere på pris og andre vilkår. Konkurransetilsynet legger derfor til grunn at samarbeidet rammes av krrl. § 3-2 første ledd.

Dispensasjonsadgang etter konkurranseloven § 3-9

Konkurransetilsynet kan med hjemmel i krrl. § 3-9 første ledd gi dispensasjon fra forbudene i krrl. §§ 3-1 til 3-4 dersom:

- a) konkurransereguleringen innebærer at konkurransen i vedkommende marked forsterkes,
- b) det må forventes effektivitetsgevinster som mer enn oppveier tapet ved konkurransebegrensningen,
- c) konkurransereguleringen har liten konkurransemessig betydning, eller
- d) det foreligger særlige hensyn.

For å avgjøre om et eller flere av vilkårene over er oppfylt må Konkurransetilsynet vurdere hvilke markeder som berøres av den forbudte konkurransereguleringen. Nedenfor avgrenses derfor det relevante produktmarkedet og det relevante geografiske markedet.

Det relevante markedet

Det relevante produktmarkedet

Det relevante produktmarked inkluderer de varer og/eller tjenester kjøperen anser som substituerbare med hensyn til dekning av et bestemt behov. Med substituerbarhet menes hvilke produktvarianter etterspørerne kan velge mellom for å tilfredsstille det samme, underliggende behov. Substituerbarheten vil særlig avhenge av produktets egenskaper, bruksområde og pris.

I denne saken er det aktuelle produktet anbud ved større oppdrag. De to bedriftene er maskinentreprenører, og tilsynet legger til grunn at det finnes få gode substitutter til maskinentreprenørenes tjenester. Søknaden gjelder for anbud til Lom kommune, samt statlige og

private oppdragsgivere. Det relevante produktmarkedet defineres derfor til å være maskinentreprenørers anbudsinnngivelser til ulike oppdrag.

Det relevante geografiske markedet

Det relevante geografiske markedet omfatter det området hvor etterspørerne av varer og/eller tjenester i det relevante produktmarkedet foretar sine innkjøp. Transport- og tidskostnader gjør det i de fleste tilfeller lite effektivt for kunden å søke etter tilbud andre steder enn i det lokale området kunden befinner seg.

Lom kommune som er en betydelig oppdragsgiver, foretar sine innkjøp i to geografiske områder. Hvilke firmaer som inviteres til anbudsrunder varierer etter deres geografiske lokalisering, samt oppdragets krav til kvalifikasjoner. Ved større oppdrag som stiller særlige krav til kvalifikasjoner har tilbud i hovedsak blitt sendt til 11 aktører i Gudbrandsdalen. Ved mindre oppdrag har tilbud i hovedsak blitt sendt til 6 lokale entreprenører i Lom kommune. Brev fra Lom kommune av 14. september 2000. Tilsynet legger til grunn at også statlige og private oppdragsgivere vil utvide området for anbudsinnbydelser etter prosjektets størrelse og krav til kvalifikasjoner.

Tilsynet definerer derfor to relevante geografiske markeder. For små oppdrag blir det relevante markedet Lom kommune, mens det for store oppdrag omfatter en større del av Gudbrandsdalen.

Markedsaktører

Steinar Skaansar & Sønn AS og Oddmund Fjeld AS anser Reidar Andersbakken og Knut Rusten for å være de nærmeste konkurrentene. Brev fra Steinar Skaansar & Sønn AS av 28. september 2000. Alle de fire bedriftene holder til i Lom kommune, og Steinar Skaansar & Sønn AS anslår at de har en markedsandel på ca. [Opplysningen er unntatt offentlighet jf. offl. § 5a jf. fvl. § 13 første ledd nr. 2).] % hver. Dette må være svært grove anslag da tilsynet også har fått oppgitt at Steinar Skaansar & Sønn AS og Oddmund Fjeld AS i 1999 hadde en omsetning på henholdsvis 6,6 og 4,4 mill. kroner. Brev fra Steinar Skaansar & Sønn AS av 28. september 2000. I tillegg oppgir Lom kommune ytterligere to entreprenører fra kommunen. Disse to aktørene er relativt små i forhold til de fire nevnte entreprenørene. Ved store tilbud blir anbudsinvitasjon, som nevnt over, også sendt til aktører fra andre deler av Gudbrandsdalen.

Konkurransetilsynets vurdering

Etter § 3-9 bokstav a) kan det gis dispensasjon dersom konkurransereguleringen innebærer at konkurransen i vedkommende marked forsterkes.

Med en dispensasjon vil de to aktørene sammen kunne inngi tilbud på store prosjekter som hver av bedriftene ikke klarer alene. Det har vært flere interessenter til alle de tilbudene den største oppdragsgiveren, Lom kommune, har lyst ut de siste fem årene. Det synes derfor som om det er konkurranse mellom de ulike entreprenørene, både på små og forholdsvis store oppdrag. Et samarbeid mellom Steinar Skaansar & Sønn AS og Oddmund Fjeld AS vil kunne forsterke konkurransen ved at de

to aktørene kan inngi anbud på store prosjekter som hver av dem ikke klarer alene. Markedet for store entreprisekontrakter får dermed ytterligere en tilbyder.

Et anbudssamarbeid mellom Steinar Skaansar & Sønn AS og Oddmund Fjeld AS som omfatter oppdrag i alle størrelsesordener synes å kunne ha uheldige konkurransemessige virkninger, da dette vil kunne føre til færre anbudsinnbydelser enn om begge bedriftene hadde levert hvert sitt anbud.

Tilsynet gjør oppmerksom på at informasjon fra Dem viser at Steinar Skaansar & Sønn AS og Oddmund Fjeld AS i løpet av de siste fem årene har samarbeidet om relativt små prosjekter. Brev fra Steinar Skaansar & Sønn AS 26. januar 2001. Et nødvendig vilkår for dispensasjonen var at de to bedriftene kun skulle samarbeide om de anbudene som var for store til at den enkelte bedrift kunne påta seg oppdraget alene. Dette vilkåret ble satt for at antall aktører i anbudskonkurransen om små prosjekter ikke skulle begrenses. Et vilkår om at bedriftene bare kan samarbeide om de anbudene som er for store til at hver bedrift kan påta seg dem alene, er fortsatt en nødvendig forutsetning for en dispensasjon.

Konkurransetilsynets vedtak

På denne bakgrunn og med hjemmel i krrl. § 3-9 første ledd bokstav a) har Konkurransetilsynet fattet følgende vedtak:

Steinar Skaansar & Sønn AS og Oddmund Fjeld AS gis dispensasjon fra konkurranse-loven § 3-2 første ledd til å samarbeide om anbud, under forutsetning av at oppdragene er for store, eller den enkelte bedrifts kapasitet på oppdragstidspunktet er for liten, til at den enkelte bedrift kan påta seg oppdraget alene.

Vedtaket trer i kraft straks og gjelder til 1. mars 2006.

Vedtaket kan påklages innen tre uker. En eventuell klage stiles til Arbeids- og administrasjonsdepartementet, men sendes Konkurransetilsynet. Tilsynet viser for øvrig til vedlagte klageskjema.

Konkurransetilsynet gjør oppmerksom på at dispensasjonen kan trekkes tilbake tidligere, eventuelt stille vilkår for den, dersom forutsetningen for dispensasjonen ikke lenger er til stede, jf. krrl. § 3-9 andre og tredje ledd.

Dersom det er behov for dispensasjon ut over utløpsdatoen, bes De søke i god tid før dispensasjonen utløper.

[til toppen](#)

